

הגר"נ רוטמן – הכנה לחג השבועות

בביאור עניין ימי הפרישה והיאך שבועות הוא זמן מתן תורתנו

נערך מתוך מה שנאמר לכותב ביחידות בשב"ק ד' סיון

הנה ידועה קו' המג"א (תצ"ד א') היאך אנו אומרים בשבועות זמן מתן תורתנו הרי לא ניתנה תורה אלא ביום ז' סיון שהרי הלכה כר' יוסי בפולטת ש"ז שטמאה עד ו' עונות, והיאך אנו אומרים בתפילה זמן מתן תורתנו ביום ו' סיון.

והנה בביאור קושייתו בפשטות היה לנו לומר שאין זמן חג השבועות קבוע ליום ו' סיון אלא ליום החמישים לספירה ועליו אנו אומרים זמן מתן תורתנו והיינו שמצד הספירה הוא הזמן ואין נ"מ כלל אם הוא בה' ו' או ז' סיון שהיחס לזמן מתן תורתנו הוא ביחס אל ספירת הימים ואין נ"מ בתאריך כלל,

אלא שא"ז מיישב כלל שהרי באמת גם מתן תורה עצמו לא היה ביום החמישים ליצי"מ אלא ביום החמישים ואחד (וזה חייב להיות לכו"ע דיצי"מ היה ביום ה' ומת"ת בשבת אלא שלרבנן הוא מכון ולר"י הוא מטעם), שיום אחד הוסיף משה מדעתו (והרגיש בזה המג"א נמי שהק' כן בסו"ד אך לא ביאר כנ"ל דהוא לסתור מה שיישבנו).

עוד יש להק' שבגמ' בשבת כתבו שמה הוסיף יום אחד מדעתו לפרישה שה' ציווהו ביום ד' "וקידשתם היום ומחר" ומשה ציווה שיפרשו גם ביום ו' ושתיתן התורה רק בשבת, ומסבירה הגמ' שלמד זאת מדרשת המילים "היום ומחר" - מה מחר לילו עמו אף היום לילו עמו וכו', ולכא' תמוה מאוד שא"כ אינו היום ומחר אלא מחר ומחרתיים שאין הפרישה ביום ד' וה' אלא ה' ו' כי הרי ליום ד' לא היה לילה לפניו ובפשטות אינו בפרישה בכלל (וכד' הגמ' "ולילה דהאידינא נפקא ליה" אבל גם הגמ' אומרת "שמע מינה תרי יומי לבר מהאידינא" ולכא' אין היום נחשב לפרישה כלל),

ועוד יותר קשה לפי"ז שהרי להלכה לומדים משם ששכבת זרע מטמאה ו' עונות (שאף שה' אמר רק ד' עונות ורק משה מדעתו הוסיף יום אחד מ"מ כיון שהסכים איתו הקב"ה ולא שרתה שכינה עד שבת רואים שצדק בדרשתו וכן נקבע להלכה), ולכא' לפי הפשטות לא השתנה כלום בדין ימי הפרישה אלא הוא רק דרשה שלא תחילו הפרישה עד מחר ומהיכ"ת לומר שש"ז מטמאה ו' עונות.

והנראה לבאר בזה בהקדמת דברים שהנה יש סתירה בפסוקים - בפרשת מסעי כתוב "בחמשה עשר יום לחדש הראשון ממחרת הפסח" וביהושע כתוב "ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח" והיינו ט"ז ניסן, וכן הק' בעל ההפלאה, וכ' לישב שהנה נשתנו עמ"י משאר בני נח בספירת הימים שעמ"י מונה ימיו לילה ויום כמוש"כ "ויהי ערב ויהי בקר" ושאר העולם מונים ימיהם יום ולילה כמוש"כ "יום ולילה לא ישובתו", ולפי"ז הפסוקים מדוקדקים מצוין שביצי"מ שעמ"י היו עדיין בגדר בני נח היה יום ט"ו "למחרת הפסח" שהרי הפסח הוא בליל ט"ו (ולחם היה נקרא שהקריבוהו ב"ד בלילה וכן הוא הלשון בפסוק "ובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש פסח לה" שזמן הפסח הוא י"ד בלילה), משא"כ בזמן יהושע שהיו בכלל ישראל הרי הפסח שלהם הוא ליל ט"ו ויומו וא"כ מחרת הפסח היינו יום ט"ז.

ולפי"ז נראה לבאר שהדין הזה של חילוק מניין הימים זמן שינויו היה בדיוק בימים אלו של ימי הפרישה, והיינו שמה נצטווה אמנם בשני ימי פרישה אבל משה ידע שכלפי מתן תורה יום הוא עם הלילה שלפניו והנה בפשטות היינו אומרים שמ"מ נצטווה רק על היום ומחר היינו ד' וה' אך משה הבין מדעתו שעכ"פ יום ה' (היינו "מחר") יהא עם הלילה שלפניו (היינו "לילו עמו") שהרי כלפי מתן תורה היום נמנה עם הלילה שלפניו וא"כ כלפי מתן תורה פרישת יום "מחר" הוא עם לילו עמו ואילו פרישת היום אינה עם לילו עמו, אמנם היה לו למשה לדרוש מה מחר לילו עמו אף היום לילו עמו והיינו שצריך שב' הימים יהיו שוים ואם תמנה הימים כפי מניין ששייך כלפי מתן תורה לא יהא היום עם לילו עמו כמו מחר אלא ע"כ צריך שני ימים עם הלילה שלפניהם (היינו "מה מחר לילו עמו אף היום לילו עמו") אך מ"מ לא התחיל משה את הפרישה ביום ה' כיון שהציווי היה "היום ומחר" וע"כ שהפרישה הייתה אמורה להתחיל כבר ביום ד' וע"כ למד משה שמה שמוסיף יום אחד מדעתו היינו שצריכים לפרוש מיום ד' עם הלילה שלאחריו עד יום ה', והביאור בזה כיון שכלפי הזמן הזה יום ד' נמנה עם הלילה שלאחריו ליום אחד וכלפי מת"ת יום ה' נמנה ליום אחד עם הלילה שלפניו הרי שהלילה הזה משויך לב' הימים ע"כ דרש כא' יום ד' נמשך יום לילה ויום כדי להתאים מניין בני נח למניין עמ"י וא"כ יום ד' הוא יום אחד לפרישה עם יום ה' ויום ו' הוא היום השני לפרישה וביום שבת ניתנה תורה אחר שפרשו "היום" - היינו ד' וה' עם הלילה שביניהם "ומחר" - היינו יום ו' עם הלילה שלפניו.

ולפי"ז הכל מיושב שפיר, - שבאמת זמן מתן תורתנו הוא ביום החמישים לספירה והיינו שיום ד' וה' נספרים ליום אחד ארוך כיון שבהם נשתנו סדרי המניין, וא"כ אף אחר שמה הוסיף יום מדעתו מ"מ מתן תורה נשאר ביום החמישים שא"ז הוספת יום למניין הימים אלא רק לישב ב' מנייני הימים והוא הארכה ליום א'

הגר"נ רוטמן – הכנה לחג השבועות

וא"כ מתן תורה היה ביום החמישים ליצי"מ וכנגד זה אנו אומרים זמן מתן תורתנו שהוא ביחס למניין הספירה ואי"ז נ"מ כלל התאריך,

ולפי"ז מיושב גם לשון הגמ' בדקדוק "היום ומחר מה מחר לילו עמו אף היום לילו עמו" שלא יסתור לציווי של וקידשתם היום ומחר שבאמת זמן הפרישה התחיל מעכשיו והפרישה היא שני ימים חוץ מיום ד' שגם נכנס למניין ימי הפרישה עם יום ה' והיינו תרי יומי לבר מהאידנא שהאידנא נספר יחד עם מחר,

ולפי"ז מיושב ג"כ מה טעם פולטת טמאה ו' עונות כי הרי עד כמה שזו הייתה דרשת משה מ"היום ומחר" וגם הרי הסכים עמו הקב"ה כמו שביארנו א"כ יש לנו לחשב העונות לפולטת מיום ד' עד ליל שבת והיינו ו' עונות שאף שהוסיף משה יום מדעתו מ"מ לא הוציא את יום ד' מהמניין.